

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Andra kammaren. Nr 31.

Torsdagen den 18 april.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

I enlighet med därom den 11 i denna månad fattadt beslut skulle nu företagas val af åtta suppleanter i hvartera af de två särskilda utskott Riksdagen beslutit tillsätta; och anställdes först val af suppleanter i särskilda utskottet nr 1, för behandling af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetarskydd och därmed sammanhängande frågor.

Därvid aflämnades följande godkända valsedlar, nämligen 94 med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet», 55 med partibeteckningen »Landtmanna- och borgarepartiet» samt 63 med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen».

De med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Lundström* i Långnäs,
» andra » » *Runefors*,
» tredje » » *Wedin* och
» fjärde » » *Persson* i Tofta.

De med partibeteckningen »Landtmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Andersson* i Knäppinge och
» andra » » *Zelahn*.

De med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Nilsson* i Hagaby och
» andra » » *Borggren*.

På grund häraf blef ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ofvan angifvits.

Vid härefter företagen fördelning af platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa nedannämnda personer i följande ordning:

- herr *Lundström* i Långnäs,
 » *Nilsson* i Hagaby,
 » *Andersson* i Knäppinge,
 » *Runefors*,
 » *Borggren*,
 » *Wedin*,
 » *Zelahn* och
 » *Persson* i Tofta.

§ 2.

Härefter företogs val af suppleanter i särskilda utskottet nr 2, för behandling af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ett centralt ämbetsverk för sociala ärenden, socialstyrelsen, och därmed sammanhängande frågor.

Därvid aflämnades följande godkända valsedlar, nämligen 95 med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet», 61 med partibeteckningen »Landtmanna- och borgarepartiet» samt 61 med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen».

De med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

- såsom första namn herr *Jonsson* i Hå,
 » andra » » *Danielsson*,
 » tredje » » *Andersson* i Fallsberg och
 » fjärde » » *Hansén*.

De med partibeteckningen »Landtmanna- och borgarepartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

- såsom första namn herr *Lithander* och
 » andra » » *Lorentzon*.

De med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlar upptogo samtliga

- såsom första namn herr *Uddenberg* och
 » andra » » *Widlund*.

På grund häraf blef ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt ofvan angifvits.

Vid härefter företagen fördelning af platserna mellan de olika grupperna, därvid beträffande andra och sjätte platserna lottning ägde rum, tillfölla platserna nedannämnda personer i följande ordning:

- herr *Jonsson* i Hå,
 » *Lithander*,
 » *Uddenberg*,
 » *Danielsson*,
 » *Andersson* i Fallsberg,
 » *Widlund*,
 » *Lorentzon* och
 » *Hansén*.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående två paragrafer omförmälda valen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11.17 f. m. för att åter sammankomma kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

In fidem

Per Cronvall.

Torsdagen den 18 april.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid:

till bankoutskottet propositionen med förslag till lag om ändrad lydelse af 52 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse; samt

till statsutskottet propositionerna:

angående uppförande af en fredsexpeditions- och bostadsbyggnad i Boden;

angående uppförande af en gevärsförrådsbyggnad med reparationsverkstad å Visborgs slätt;

angående återuppförande för Svea trängkår af en nedbrunnen verkstadsbyggnad m. m.; och

angående tillbyggnad och omändring af mässbyggnaden för underofficerare och manskap vid Lifgardet till häst.

§ 2.

Vidare föredrogos hvar efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid:

herr *Hages m. fl.* motion, nr 288, samt herrar *Hages* och *Nils-sons* i Tånga motion, nr 289, till jordbruksutskottet;

herr *Byströms* motion, nr 290, till bevillningsutskottet;

herr *Hedströms m. fl.* motioner, nr 291 och 292, herr *Jonssons* i Hå motion, nr 293, och herr *Lindhagens* motion, nr 294, till jordbruksutskottet; samt

herr *Palmstiernas* motion, nr 295, och herr *Anderssons* i Grimbo motion, nr 296, till bevillningsutskottet.

§ 3.

Konstitutionsutskottets härpå föredragna utlåtanden nr 10—14 bordlades åter.

§ 4.

Härefter föredrogos hvar för sig:

statsutskottets memorial, nr 35, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut angående anslag till handelsundervisningen; och

bankoutskottets memorial, nr 17, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens tionde hufvudtitel.

De uti nämnda memorial föreslagna voteringspropositionerna blefvo af kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda lagutskottets memorial och utlåtanden nr 36, 37 och 39, jordbruksutskottets utlåtanden nr 1, 40 och 41, Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 6 samt Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 8.

§ 6.

Fortsattes den vid gårdagens sammanträde afbrutna föredragningen af statsutskottets utlåtande, nr 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, innefattande anslagen till sjöförvarsdepartementet.

Punkterna 24—32.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 33.

Lades till handlingarna.

Punkten 34.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Härpå föredrogs *punkten 35*, angående bostäder för underofficerare samt exercishus vid Oscar-Fredriksborg.

*Angående
bostäder för
underofficerare samt
exercishus vid
Oscar-Fredriksborg.*

Med anledning af Kungl. Maj:ts under punkt 34 af femte hufvudtiteln gjorda framställning hemställde utskottet, att Riksdagen måtte af det utaf 1911 års Riksdag för uppförande vid Oscar-Fredriksborg af bostadshus för underofficerare samt af ett exercishus beviljade anslag å 155,500 kronor anvisa på extra stat för år 1913 återstående, ännu icke anvisade beloppet 77,750 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Herr Tengdahl, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke låta denna punkt gå förbi utan att uttrycka mitt beklagande af, att den föregående sjöministern efter min uppfattning har misskött det ärende, som är här fråga om. Det var ju, som herrarna torde erinra sig, så, att Riksdagen på mitt förslag strök ur beslutet om dessa underofficersbostäder uttrycket ett bostadshus och beslöt att bygga endast bostadshus. D. v. s. man ville lämna Kungl. Maj:ts fria händer att anordna det på annat sätt än med kasernhustyp. Samtidigt som jag lyckades förmå Riksdagen till denna, som jag anser, högst lyckliga ändring, öfverlämnade jag till dåvarande sjöministern ett litet lass med utarbetade typer, som äro framexperimenterade genom landtegendomsnämndens i Stockholm rätt stora verksamhet å Enskede. Jag trodde då, att man skulle kunna bygga utan vidare efter dessa typer, som stå där ute färdiga, och som hvem som helst af herrarna som vill kan gå ut och titta på, d. v. s. att man kunde tagit utan vidare någon af de af mig lämnade ritningarna utan att bry sin hjärna med nya skisser. Då hade dessa byggnader kunnat vara färdiga vid det här laget, under det att de nu i stället fortfarande stannat på papperet.

I stället för att taga dessa utmärkta ritningar, som jag lämnat, och som äro resultatet af erfarenheter från en stor praktisk verksamhet, så uppdrog man onödigtvis åt en arkitekt att utarbeta icke mindre än fem olika typer, oaktadt det bort vara tämligen klart för hvem som helst, att det — i betraktande af den dyrbara undervisningen i tekniska högskolan och akademien — icke kan vara förenligt med statens intresse att låta färdiga arkitekter rita endast för sin egen fortsatta utbildning. Det är rätt egendomligt, att hos en del af dessa herrar det existerar en sorts besynnerlig, kanske det anses för brutalt att säga, högfärd, men något ditåt i alla fall, att icke vilja erkänna hvad andra människor gjort utmärkt med sin större erfarenhet, utan oaktadt sin okunnighet söka dessa arkitekter själfva knäpa till någonting märkvärdigt. Nu är jag visserligen säker på, att dessa onödiga skisser, som jag studerat ganska grundligt, äro verkligen i hög grad märkvärdiga. De äro så dyra. att herrarna skola finna det förvånansvärdt, när herrarna få se det. Själfva skisserna kosta måhända ett par tusen kronor, hvilka troligen

Angående
bostäder för
underoffi-
cerare samt
exercishus vid
Oscar-Fred-
riksborg.
(Forts.)

komma att belasta detta byggnadsanslag. Men jag tänker icke nu på det, utan jag afser själfva typerna. Typen nr 1 är så dyr, att den kostar 3,955 kronor per eldstad. Jag har sett mycket tokigt i mina dagar, men detta är nästan det allra värsta. Jag kritiserade för kammaren för en tid sedan ritningar till öfverläkarbostaden vid Konradsberg, och den kostade ungefär lika mycket per eldstad. Nu är det alldeles klart, att jag ur rent demokratisk synpunkt i och för sig naturligtvis icke har något emot att en underofficer har lika dyrbar bostad som en professor, men när redan professorsbostaden är uppåt väggarna för dyr, så kanske det ändå är litet för mycket — Konradsberg. Den billigaste typen enligt dessa skisser kostar redan den 3,197 kronor per eldstad. Man kan äfven sammanställa detta med huru det är vid Stockholms gasverk, som ju är känt för att bygga flott, och som ju nyligen byggt nya bostäder för sin personal om från ett rum och kök upp till fyra rum och kök för i genomsnitt 2,100 kronor per eldstad. Hvem som helst af herrarna kunna gå ditut och titta på dem. Jag skall gärna stå till tjänst med att förmedla besök därute.

Nu skulle man ju kunna tycka, att det icke kan falla någon människa in att förorda till arbetarebostäder eller underofficersbostäder en typ, som kostar nära 4,000 kronor per eldstad d. v. s. nära 12,000 kronor för två rum och kök, men det frejdiga modet har verkligen marinförvaltningen haft, då den velat förmå statsrådet att af Riksdagen begära ytterligare 23,900 kronor till dessa olyckliga bostäder. Nå, nu har statsrådet varit för klok att gå med på den saken, och det får man ju hålla honom räkning för. Men det är verkligen rätt egendomligt, att ett ämbetsverk kan vara till den grad i saknad af icke bara sakkunskap — ty alla kunna ju icke vara byggmästare — men en smula vanligt sundt bondförnuft, att det kan reflektera på en sådan typ. Nu är det visserligen sant, att dessa underofficerare skola bo fritt, men när man bygger måste man i alla händelser tänka på den utsikten, att man bygger för uttyrning. Åtminstone är det bra att göra så för att kunna se, hvart det hela bär hän. Då visar det sig, att efter vanliga rentabilitetsberäkningar här i Stockholm skulle man, för att dessa bostäder skulle bära sig hyresmässigt, begära 940 kronor för 2 rum och kök. Det oaktadt har marinförvaltningen panna att vilja förmå statsrådet att hos Riksdagen begära pengar för att bygga sådana oerhördt dyra bostäder!

Jag skall nu be att rent principiellt få säga några ord om just dessa typer, eftersom det ju kan vara af principiell betydelse för statens skyldighet öfver hufvud taget att förse diverse folk med bostäder och för frågan om, huru dessa bostäder skola vara inrättade. Då skall jag för det första be att få påpeka, att massor af människor, i Stockholm $\frac{1}{4}$ af befolkningen, bo i ett rum och kök och ha icke den ringaste aning om att kunna komma upp till något sådant himmelrike i bostadsväg som 2 rum och kök. Men när verkligen folk komma till så »storartade» förhållanden, som två rum och kök, så ha de verkligen icke sådana pretentioner, att de vilja ha

sådana bostäder, som marinförvaltningens arkitekt här gjort ritningar till. Folk äro icke sådana, att de för en bostad på två rum och kök begära att ha *två* rum om vardera 25 à 30 kvadratmeters golffyta. Men kanske arkitekterna tro, att människorna äro mera pretentiösa än de verkliga äro. De nöja sig i själfva verket med vida mindre i glädjen öfver att öfver hufvud taget *ha* två rum och kök. Men arkitekten har här ritat så dyrt, att marinförvaltningen blifvit förtjust. Han har tagit till så grundliga mått invändigt, att det blifvit 100 kvadratmeters golffyta för två rum och kök. Jag frågade en sakkunnig om hvad han ansåg om detta, och han sade då, att man får det alldeles utmärkt, om det blir 60 kvadratmeters golffyta, eller lät oss säga 70, så är det utomordentligt, d. v. s. om det i genomsnitt blir 20 kvadratmeter för vardera rummet och 20 à 30 för köket, tamburen och en liten W. C. Men denna arkitekt ritar, som sagdt, så, att det blir cirka 100 kvadratmeters golffyta på två rum och kök. Undra på att det då blir så dyrt!

Och det är icke nog med detta, att man tagit till en så alldeles orimlig golffyta, som folk icke ha någon nytta af och icke äro betjänta med. Om man gjorde dem någon glädje med detta, så skulle jag icke säga någonting om det, men folk ha icke någon glädje af onödigt stora bostäder. Fattigt folk, skulle jag vilja säga, vill *bo rymligt, men icke vidlyftigt*. De underkasta sig gärna att *bo billigt, men vilja icke bo torftigt*. Om herrar arkitekter ville förstå detta, så skulle de undvika många stora gubbar, som de nu göra. Men, som sagdt, nu bygger emellertid denne arkitekt med 100 kvadratmeters golffyta på två rum och kök. Då borde man kunna tänka sig, att han skulle begripa så mycket, som att han icke behöfver göra bostäderna 3 meter höga. Det är det schablonmässiga måttet i Stockholm, men då det är så stor golffyta, så får man i alla fall en tillräcklig luftmängd och mera än tillräckligt t. o. m. med 2.5 meters höjd, hvilket torde vara mer än det vanliga höjdmåttet för bostäder på rena landsbygden. Men lät oss säga, att man endast ginge ned till 2.70.

Jag ber att få påpeka ett annat exempel på, huru orimlig denna arkitekt är, hvilken marinförvaltningen verkligen borde söka skaka af sig så fort som möjligt. Denna arkitekt har efterbildat en af de af landtegningsnämnden framexperimenterade typerna, de s. k. enfamiljsdubbelhusen. Dessa kosta per eldstad, när landtegningsnämnden bygger dem där ute till allmän belåtenhet, 1,600 kronor, 1,800 kronor om de skola vara litet mera rymliga och högst 2,066 kronor, då man får en synnerligen rymlig och god typ. När nu marinförvaltningens arkitekt ritar en snarlikt typ kommer han till en summa af 3,436 kronor per eldstad.

Jag frågar hvem som helst, som är utrustad med vanligt sundt förnuft, om det verkligen är skäl i att bygga efter någon af dessa typer. För min del vill jag lifligt hoppas, att äfven om ett blifvande utbudande af dessa byggen på entreprenad skulle kunna visa, att man med dessa besynnerliga ritningar kan hålla sig inom anslagens ram, regeringen ändå icke ville bygga efter någon af dem,

Angående
bostäder för
underoffi-
cerare samt
exercishus vid
Oscar-Fred-
riksborg.
(Forts.)

Angående
bostäder för
underoffi-
cerare samt
exercishus vid
Oscar-Fred-
riksborg.
(Forts.)

ty de äro sannerligen alltför tokiga, sådana som de äro. Man har skyldighet emot statsverket att icke göra någonting onödigt dyrt. Och kan man göra en bostad sådan, att den blir synnerligen billig och på samma gång bättre än ifall den gjordes dyr, anser jag att det är ens skyldighet att göra det. Jag hoppas, som sagdt, att äfven om en utredning skulle visa, att man med några af dessa besynnerliga ritningar skulle kunna hålla sig inom anslagets ram, dessa hus icke måtte byggas efter någon af nu föreliggande typer.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 36—38.

Utskottets i dessa punkter gjorda framställningar blefvo af kammaren bifallna.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40—45.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 46.

Lades till handlingarna.

Punkterna 47—50.

Kammaren biföll hvad utskottet föreslagit.

Punkten 51.

Lades till handlingarna.

Punkterna 52—54.

Hvad utskottet i nämnda punkter föreslagit blef af kammaren bifallet.

§ 7.

Vidare föredrogos hvar efter annat statsutskottets utlåtande, nr 34, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående omföring i 1912 års räkenskaper af visst belopp från reservationsanslaget till flottans öfningar till reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll;

bankoutskottets utlåtande, nr 16, angående inrättande af ytterligare en kammarskrivarejänst i riksgäldskontoret; och

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning af frågan om fängelseläkarnes kompetens i rättspsykiatriskt hänseende.

Kammaren biföll hvad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 8.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för landskommun att anordna egen uppborädsförvaltning m. m.

*Angående
rätt för lands-
kommun att
anordna egen
uppborädsför-
valtning m. m.*

Uti en inom Andra kammaren afgifven motion, nr 106, hade herrar *Källman* och *Carlsson* i Frosterud föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade bestämmelser i vederbörliga lagar, författningar och instruktioner, att landskommuner, som däraf vore i behof och så önskade, skulle äga rätt att anordna egen uppborädsförvaltning samt att ifrågavarande uppborädsförvaltnings tjänstemän skulle kunna erhålla förordnande som utmätningsmän.

Utskottet hemställde, att Andra kammaren för sin del behagade besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under hvilka betingelser landskommun, som däraf vore i behof och så önskade, skulle äga rätt att genom kommunens egen försorg verkställa utmätning för indrifning af resterande kommunalutskylder, samt för Riksdagen framlägga de förslag till ändrade bestämmelser i vederbörliga författningar, som häraf kunde föranledas.

Reservation hade dock afgifvits af herrar *Andersson* i Höckerum, *Sommelius* och *Larsson* i Gallstad, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af utskottets hemställan yttrade

Herr *Andersson* i Höckerum: Inom utskottet har icke någon meningsskiljaktighet varit rådande om behofvet af, att en snabbare indrifning och redovisning af landskommunernas skatterestantier, än hvad nu i allmänhet torde vara fallet, bör åstadkommas. Men med den egendomliga affattning, som motionen erhållit, har utskottet icke ansett sig kunna, inom motionens ram, hemställa om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående en allmän reform för åstadkommande af snabbare indrifning och redovisning af landskommunernas skatterestantier. Motionärerna begära nämligen: »att landskommuner, som däraf äro i behof och så önska, må äga rätt att anordna egen uppborädsförvaltning samt att ifrågavarande uppborädsförvaltnings tjänstemän må kunna erhålla förordnande som utmätningsmän.»

Egen uppborädsförvaltning finnes väl i alla Sveriges kommuner.

Angående
rätt för lands-
kommun att
anordna egen
uppbördsför-
valtning m. m.
(Forts.)

Kommunalnämnderna äro sådana förvaltningar. I denna del af motionen begära således motionärerna en rättighet för kommunerna, som de redan hafva.

Angående motionens andra del, att »uppbördsförvaltningens tjänstemän må kunna erhålla förordnande som utmätningsmän», lära kommunernas tjänstemän redan nu delvis kunna få denna rätt, då begäran därom framställes hos Konungens befallningshafvande. Både motionärerna och utskottet förete bevis därom. Öfverst på femte sidan i sitt utlåtande säger t. ex. utskottet: »Solna kommun har visserligen lyckats utverka förordnande för fyra personer att verkställa utmätning för indrifning af resterande kommunalutskylder.»

Med stöd af dessa förhållanden och då utskottet icke ansett sig kunna upptaga frågan i hela dess vidd, utan endast kommit med en partiell lösning af densamma, hvilket utskottet själfstämplat som anmärkningsvärdt, hade utskottet, enligt mitt förmenande, bort hemställa om afslag å motionen. Genom afslag å såväl motionen som utskottets hemställan blifva motionärerna i tillfälle att återkomma med sin motion i sådan form, att frågan om en allmänt genomgripande reform för en snabbare indrifning och redovisning af resterande kommunalutskylder i sin helhet kan upptagas.

En partiell lösning, i enlighet med utskottets hemställan, skulle, enligt min tro, komma att medföra icke önskvärda konsekvenser. De män, som »genom kommunernas egen försorg» skulle få fullständig utmätningsrätt för indrifning af resterande kommunalutskylder, måste gifvetvis verkställa dessa förrättningar under ämbetsmannans ansvar. Det blefve sålunda en ny ämbetsmannakår. Skulle dessa tjänstemän, som endast komme att finnas i stora och förmögna kommuner — några andra kommuner komma gifvetvis icke att tillsätta eget indriftningsverk — dessutom i sina församlingar »äfvén verkställa indrifning af resterande utskylder till staten», som utskottet förutsätter, då komme staten att få två skilda organ för indrifning af skatterestantier.

Det har talats mycket under de senaste åren om nödvändigheten att åstadkomma enhetlighet och planmässighet. En reform i den riktning, utskottet förordar, torde, om något, blifva raka motsatsen till enhetlighet och planmässighet.

Jag yrkar därför, herr talman, med stöd af hvad jag nu anført, afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Källman: Herr talman, mina herrar! Jag måste uttala min förvåning öfver att icke de ärade reservanterna vilja tillåta kommuner, som äro i behof af en särskild metod för ett rationellt ordnande af sitt indriftningsväsen, att få detta, då det utan olägenhet för andra mindre kommuner kan låta sig göra.

Reservanterna synas anse, att hvarje landskommun har aldeles samma behof af medel för sin kommunala förvaltning. Detta styrkes ock med i reservationen anfördt skäl, att om motionen bifalles, komme hinder att resas för en högeligen önskvärd och af behofvet påkallad

reform för landskommuner öfver hufvud taget i förevarande afseende.

Men inte är det väl möjligt att personer med erfarenhet om den stora skillnad i förvaltningsmetoder, som gör sig gällande emellan större och mindre kommuner, kunna anlägga en sådan utgångspunkt på en fråga, sådan som den om ordnandet af kommunaluppbörden och därmed sammanhängande indrifning af restantiemedel.

Då skulle man ju i afseende på städerna kunna säga detsamma, och då ligger det exemplet nära till hands, att reservanterna skulle anse att t. ex. Hälsingborg och Trosa ha behof af samma medel, och om Stockholm begärde en rätt i visst afseende, skulle samma reservanter måhända afvisa detta under hänvisning till att Trosa har säkert behof af någon reform, hvarom emellertid ännu ingen vet något bestämdt. Detta resonemang är sålunda ej riktigt.

De lagar och bestämmelser, som reglera kommunalförvaltningen, böra gifvetvis icke vara så schablonmässiga, att kommunerna därigenom rent af tillfogas skada och ekonomiska förluster.

Här är frågan den: vill Riksdagen för sin del medgifva, att kommuner, som äro så stora, att de själfva med fördel kunna uppehålla egen uppbördsförvaltning, få göra detta utan att behöfva anlita kronofogde eller länsman som mellanhand? Och anser Riksdagen skäl föreligga härför?

De kommuner, som omnämnas såväl i motionen som i utskotts- betänkandet, hafva vunnit den erfarenheten, att det egna uppbördsverket medför den fördelen, att de indrifna medlen inom rimlig tid inflyta i kommunalkassan. Så till exempel förklarar Solna kommunalnämnd, att kommunen, sedan uppbördsverket tillkom, förfogar öfver cirka 60,000 kronor, hvilka penningar under det för denna kommun äldre och för öfrigt i lag påbudna uppbördssystemet funnos dels hos kronofogde, länsman eller fjärdingsman, dels ej kunde hop-samlas på grund af den tidsutdräkt remitterandet af restlängden till och från olika mellanhänder medförde. Härigenom vinner emellertid nu kommunen i ren räntebesparing cirka 3,000 kronor årligen.

Och ännu mer kunde vinnas, om kommunen hade hvad den önskar, nämligen förordnande för sina egna fullt kvalificerade utmätningmän att äfven få verkställa utmätning å fastighet och fördela köpeskilling. I samhällen, där »jobb» och spekulation med tomter och hus förekommer, är detta af stor vikt. I många fall blir under nuvarande förhållanden kommunen utan skatt, om fastigheter hinna byta ägare, innan restlängden passerat alla instanser och utmätning lagenligt kan verkställas.

I Spånga socken äro erfarenheterna på detta område också till fördel för det egna uppbördsverket, ändock att kronofogden i fögderiet är bosatt inom denna kommun.

Inom Sundbybergs köping — ehuru landskommun har, sasom herrarne veta, nära på lika kommunalförvaltning med stad — anses det blifva till fördel att få egen uppbördsförvaltning.

Jag skall anföra hvad 1910 års revisorer af Sundbybergs kommunalräkenskaper yttrade angående redovisningen af restantiemedel.

Angående
rätt för lands-
kommun att
anordna egen
uppbördsför-
valtning m. m.
(Forts.)

Angående
rätt för lands-
kommun att
anordna egen
uppbördsför-
valtning m. m.
(Forts.)

»Till kronofogden har under år 1910 öfverlämnats restlängder å tillsammans kronor 32,749:39, de båda största å tillsammans något öfver 29,000 kronor, afsända den 11 april och den 23 juni.

Icke ett öre har under året redovisats å någon af de fyra restlängderna, ja, icke ens den andra af de restlängder, öfver utskylder till kyrka och skola, som utfärdats år 1909, hade till 1910 års slut inkommit någon redovisning. Hela det oredovisade beloppet uppgick vid 1910 års slut till kronor 46,994:71.»

Detta är för min kommuns vidkommande cirka halfva beloppet af ett års debiterade utskylder.

Nu är ju icke detta ensamt kronofogdens fel, utan det är många samverkande omständigheter, som höra samman med den tungrodda apparat som det nuvarande indrifningssystemet är.

Under sådana förhållanden kan jag icke fatta, hvarför reservanterna vilja förhindra större kommuner att få inrätta sin uppbördsförvaltning efter för dem lämpliga former. Det är ju icke fråga om att tvinga någon kommun härtill, utan utskottet, liksom motionärerna, yrkar ju att de, som så önska och däraf äro i behof, må få denna rätt. Utskottet har i öfrigt inskränkt motionärernas yrkande om egen uppbördsförvaltning till rätt att genom kommunens egen försorg verkställa utmätning, hvilket jag för min del ej skall motsätta mig under förhoppning att detta förslag skall vinna båda kamrarnas bifall.

Då det sålunda här föreligger behof för vissa kommuner att erhålla en rätt, som icke i något afseende inkräktar på deras rätt, som icke vilja begagna sig häraf, anhåller jag, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr Larsson i Gallstad: Motionärerna begära enligt hvad den ene af dem här själf upplyst ingenting mindre än att landskommuner skulle kunna få tillsätta tjänstemän med rätt att verkställa utmätning och äfven att försälja fastigheter. Utskottet har delvis bifallit detta förslag och tänkt sig en sådan indrifningsinstitution i vissa fall och att denna indrifningsinstitution skulle komma till sådant gagn vid sidan af den redan befintliga, att den skulle kunna användas äfven af staten för indrifning af dess utskylder m. m.

Nu kan man fråga sig: Är den institution vi för närvarande hafva oduglig att indrifva våra restantier till såväl stat som kommun? Se vi på indrifningen, hvad staten vidkommer, så går ju den i regeln ganska raskt. Inom ett par månader efter uppbörden äro de flesta af statens medel indrifna; det kan ju dock finnas sådana personer, som hafva flyttat, och då tager det ju längre tid. Nu mena reservanterna, att om man genom ett bifall till motionen kunnat komma till en allmän reformering af det indrifningssystem, som för närvarande finnes, så hade reservanterna med nöje gått med på detta. Ty det är mycket möjligt, att det skulle kunna utfärdas af Kungl. Maj:t och Konungens befallningshafvande andra instruktioner, än som nu äro föreskrifna. så att myndigheterna på ett snabbare och effektivare sätt kunde

indrifva kommunernas skattemedel. Det kan ju nämligen hända, såsom motionärerna säga, att stora restantiebopp utestå i många år. Vi reseranter hafva icke undersökt detta förhållande, som vi ju kanske borde hafva gjort, men tiden har icke tillåtit det, och man kan icke på rak arm säga, hvar felet här ligger: det ligger ofta hos kommunalnämnden själf, men det kan också ligga hos dem, som hafva indrifningen om hand.

Vi hafva för den skull trott oss gagna saken mest genom att denna gång yrka afslag å motionen, så att den kan återkomma ett annat år, och då kan det ju leda därhän, att en skrivelse till Kungl. Maj:t kan komma till stånd, så att fragan kan blifva utredd, och att det kan blifva andra bestämmelser för de nuvarande myndigheterna, så att man finge ett bättre skick i denna sak.

Det går väl icke an att hafva två institutioner för utmätning af fastighet. Vi hafva ju redan kronfogde, länsman och fjärdingsman, och fjärdingsmannen är aflönad af kommunen. Skola nu kommunerna hålla en särskild kår af skatteindrivare? Vi reseranter kunna icke gå med på den saken.

Af dessa skäl skall jag bedja att få yrka afslag å motionen och bifall till reservationen.

Herr Bärq i Katrineholm: Jag skall endast säga ett par ord i denna fråga.

Den hufvudsakligaste anledningen till reservanternas afslagsyrkande synes vara en fruktan för, att om den, såsom det synes, tämligen berättigade begäran, att större landskommuner skulle själfva få omhändertaga indrifningen af sina skattemedel, af statsmakterna bifolles, så skulle statsmakterna härigenom blifva, så att säga, blinda för möjligen framkommande berättigade kraf i samma hänseende från de mindre landskommunerna. Jag kan emellertid ingalunda dela denna åsikt. Att förhållandena äro väsentligen olika i detta hänseende i de större och de mindre landskommunerna, är alldeles tydligt. Här har nyss framhållits en landskommun, hvars budget uppgick 1909 till mer än 230.000 kronor. Det är alldeles klart, att en dylik landskommun eller en därmed jämnställd verkligen i många fall är likställd med flera städer.

Se vi litet grand på förhållandet mellan städer, köpingar och municipalsamhällen, skola vi finna, att en stor del af landsbygdens köpingar och municipalsamhällen har större invånarantal än många städer. Då det allmänt erkännes och väl icke heller kan förnekas, att det för dessa städer fordras andra uppbořdsförhållanden och indrifningsförhållanden än i allmänhet för landskommunerna, borde man väl tycka, att de köpingar och municipalsamhällen eller andra större landskommuner, som i de allra flesta fall kunna jämnställas med dessa städer, äfven borde kunna få rättighet att ordna sin uppbořdsförvaltning på det sätt man funnit rättmätigt att medgifva städerna. Då jag icke kan finna, att någons rätt trådes för nära härigenom, förefaller det äfven mig ganska egendomligt, att reseranterna icke kunnat gå med på utskottets hemställan.

*Angående
rätt för lands-
kommun att
anordna egen
uppbořdsför-
valtning m. m.
(Forts.)*

Angående
rätt för lands-
kommun att
anordna egen
uppbördsför-
valtning m. m.
(Forts.)

Här pekas på, att om Riksdagen beslöte i enlighet med utskottets förslag, skulle ingen enhetlighet uppstå i indrifningsväsendet. Men i motiveringen till utskottets hemställan finnes också på sid. 5 tydligt antydt af utskottet, att det har förtroende för, att Kungl. Maj:t vid frågans eventuella pröfning äfven komme att ägna den saken beaktande, huruvida icke en dylik indrifningsmyndighet äfven skulle kunna få befogenhet att indrifva andra skatter. Jag är öfvertygad om, att Kungl. Maj:t vid en eventuell undersökning af denna fråga äfven kommer att beakta detta.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Höckerum: Herr talman, mina herrar! Den ene af motionärerna sade i sitt anförande, att reservanternas vilja hindra de större kommunerna att få ett snabbt fungerande indrifningsverk för skatterestantier till stånd. Jag kan icke förstå annat, än att detta påstående är helt och hållet obefogadt. Reservanternas säga nämligen i sin reservation, att en allmänt genomgripande reform enligt deras mening högeligen är af behovet påkallad för en snabbare indrifning och redovisning af landskommunernas skatterestantier.

Herr Källman: Till detta skall jag bara be att få säga, att kammaren om en vecka torde få till behandling ett ärende, som är utaf den beskaffenhet, att det tillfredsställer de små kommunernas önskningsar i det hänseende som reservanternas närmast intressera sig för. Ärendet är inkommet, men jag vill icke yttra mig om det, då det ännu icke är uppfördt på föredragningslistan, men jag ber att få lämna den upplysningen, att den hemställan, som kammarens första tillfälliga utskott i sitt utlåtande nr 7 gör, i händelse den bifalles af kammaren, är af sådan beskaffenhet, att den fullständigt tillfredsställer de små landskommunernas behof i nämnda hänseende.

Herr Liljedahl: Herr talman! Inom utskottet ha samtliga liberala och socialdemokratiska ledamöter enats därom, att denna reform är utaf folkuppfostrande betydelse. Den har till uppgift att lära folk att betala sina skatter. Detta tror jag är nyttigt, och därför ha vi försökt att ur motionen få fram detta.

Motionärerna ha gifvit tillräckligt stöd för sina påpekade önskemål. Reservanternas erkänna också, att behovet förefinnes, men de säga, att det kanske endast är en del kommuner, som få nytta däraf. Det är en af deras invändningar, och därom äro vi ense, att det gäller väsentligen de stora och stadsliknande kommunerna, och vi begära icke heller att reformen skall ske för några andra. Det står tydligen »de kommuner, som däraf äro i behof och så önska».

Jag skall inskränka mig till detta och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen fram-

stälde propositioner dels att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan, dels ock att kammaren, i enlighet med den vid utlåtandet fogade reservationen, måtte afslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller femte tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, i enlighet med den vid utlåtandet fogade reservationen, afslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utvisade 116 ja, men 67 nej, hvadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första kammaren.

§ 9.

Vidare förekom till behandling Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till tryggande af den gemensamma skandinaviska lagstiftningen m. m.

Angående tryggande af den gemensamma skandinaviska lagstiftningen m. m.

Uti en inom Andra kammaren afgifven motion, nr 222, hade herr *Lindhagen* hemställt, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att åtgärder, som kunde finnas lämpliga, måtte vidtagas i syfte att såvidt möjligt betrygga den redan åstadkomna gemensamma skandinaviska lagstiftningen, samt vidare tillse att ett dylikt gemensamt lagstiftningsarbete komme till stånd på de områden, där en sådan gemensamhet funnes ändamålsenlig, och att för ändamålet i uppkommande lagstiftningsfrågor i allmänhet ett öfvervägande ägde rum, huruvida de lämpligen borde blifva föremål för gemensam lagstiftning.

Utskottet hemställde, att Andra kammaren för sin del behagade besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande af åtgärder, som Kungl. Maj:t kunde finna lämpliga, i syfte att såvidt möjligt betrygga den redan åstadkomna gemensamma skandinaviska lagstiftningen, samt att ett gemensamt lagstiftnings-

Angående
tryggande af
den gemensamma skandinaviska lagstiftningen

m. m.
(Forts.)

arbete komme till stånd på de områden, där en sådan gemensamhet finnes ändamålsenlig, och att för ändamålet i uppkommande lagstiftningsfrågor i allmänhet ett öfvervägande ägde rum, huruvida de lämpligen borde blifva föremål för gemensam lagstiftning.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation af herrar *Andersson* i Höckerum, *Sommelius* och *Larsson* i Gallstad, hvilka inom utskottet yrkat, att förevarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet begärdes af

Herr *Sommelius*, som anförde: Herr talman, mina herrar! Det är ej så länge sedan man i denna kammare påpekade de allvarliga betänkligheterna mot att alltför ofta och alltför flitigt skriva till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t ville låta utreda ärenden af hvarjehanda slag. Det är ju alldeles tydligt, att när sådana ärenden föreligga, som äro särskildt viktiga och kräfva en större apparat för utredningen, är det alldeles nödvändigt, för att vinna en dylik utredning, att vidtaga en sådan åtgärd.

Emellertid torde detta sätt att föra fram en sak i allmänhet böra undvikas, när man icke har fullt vederhäftiga skäl för berörda åtgärd. Jag anser, att i föreliggande fall icke sådana skäl äro förebrogta, som kunna betinga en skrifvelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Det är nämligen så, att Kungl. Maj:t hittills i allmänhet icke underlåtit att taga initiativ, när det gällt frågor, som röra sådan lagstiftning, som kunde lämpa sig för gemensam behandling af de skandinaviska länderna. Man har i detta afseende ingen anledning att förebrå Kungl. Maj:t någon försumlighet, men kan däremot påvisa vissa fall, där Kungl. Maj:t tagit initiativet till åtgärder i sådant syfte.

Men det kan äfven påvisas, att våra grannländer, Norge och Danmark, vidtagit lagstiftningsåtgärder, som lämpligen hade kunnat behandlas gemensamt för de skandinaviska länderna, utan att landet i fråga vändt sig till vårt land. Jag är öfvertygad om, att detta för dessa länders vidkommande skett med full beräkning. De ha helt säkert icke önskat att ha Sverige med. Hvad vissa kongresser beträffar tror jag, att det skett därför, att man där behandlat sjöfartsärenden, på hvilket område en viss konkurrens har ägt rum mellan de skandinaviska länderna.

Det har emellertid förefallit reservanterna, att man kunde genom en dylik skrifvelse till Kungl. Maj:t på sätt och vis sätta Kungl. Maj:t i en ganska obehaglig situation. Reservanterna ha nu icke velat göra det. Reservanterna ha velat undvika att på något sätt påverka regeringen och dess handlingsfrihet i dylika frågor och framför allt, att regeringen skulle ställas i någon obehaglig situation.

Då vi icke funnit anledning att påkalla någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida i detta fall och ej heller ansett, att Kungl. Maj:t gjort sig skyldig till någon försummelse härvidlag, ha vi tillåtit oss att

framföra en reservation, till hvilken, herr talman, jag nu ber att få yrka bifall.

Härpå yttrade

Herr Lindhagen: Reservanternas afvikande mening hvilat ju på en fullkomlig missuppfattning af de faktiska förhållandena, som i alla afseenden äro annorlunda, än hvad reservanternas här sagt. Det är icke därför meningen att beskylla Kungl. Maj:t för en försummelse i detta fall, men det är verkligen så, att denna gemensamma skandinaviska lagstiftning i de flesta fall kommit till stånd på grund af Riksdagens initiativ.

År 1876 beslöt ju en riksdagsskrivelse i sådant syfte, och det var endast till följd af den, som en hel del viktiga lagar på den privata handelsrättens område blefvo gemensamma för de skandinaviska länderna.

År 1901 förelåg här frågan om inrättandet af en svensk lagberedning för att behandla bl. a. den svenska handelsbalken, särskildt obligationsrätten. Det gällde då blott en svensk lag. Men just på grund däraf väcktes här i riksdagen en motion, hvari begärdes en ny gemensam civillagstiftning för alla de tre skandinaviska länderna. Det var då ganska mycken strid och mycket arbete bakom kulisserna för att få denna skrivelse till stånd gentemot lagberedningens uttalande. Till följd af den skrivelse, som då beslöt, kom emellertid ett gemensamt skandinaviskt lagstiftningsarbete till stånd just på obligationsrättens område, hvilket nog icke hade skett, därest icke Riksdagen framställt en dylik begäran.

År 1909 föreslog vidare Kungl. Maj:t Riksdagen, att lagberedningen skulle få i uppdrag att utarbeta en ny äktenskapslagstiftning, hvilken nya lag då skulle gälla endast Sverige. Men just därför väcktes nämnda år, år 1909, ånyo motion här i riksdagen, hvari begärdes, att det gamla initiativet till en gemensam skandinavisk civillagstiftning skulle återupptagas. Denna motion bifölls blott af Andra kammaren, under det att Första kammaren ställde sig afböjande, dock med en mycket välvillig motivering. Till följd af detta Andra kammarens beslut ändrade Kungl. Maj:t signaler. Den förre justitieministern, herr Albert Petersson i Lidingsö villastad, var nämligen nog välvillig att endast till följd af Andra kammarens beslut tillfråga våra grannländer Danmark och Norge om saken, och på grund af detta initiativ kom ett gemensamt lagstiftningsarbete till stånd äfven på äktenskapslagstiftningsområdet.

Det finnes dock flere fall, där det, såsom alla äro ense om, skulle varit synnerligen önskligt, om lagstiftningen blifvit gemensam för de tre skandinaviska länderna, men i dessa fall har icke någon motion i sådant syfte väckts här i riksdagen, och Kungl. Maj:t har icke heller kommit att tänka på saken, och därför ha i dessa fall detta önskemål icke kunnat uppfyllas. Jag kan såsom exempel härpå nämna aktiebolagslagstiftningen och konkurslagstiftningen. De flesta jurister äro ense om, att det är ett oerhördt stort förbiseende.

Angående
tryggande af
den gemen-
samma skan-
dinaviska lag-
stiftningen
m. m.
(Forts.)

att icke på dessa områden lagstiftningen blifvit gemensam. Och hvad var orsaken? Jo, att det icke fanns någon här i riksdagen, som motionerade därom i god tid.

Reservationen hvilar alltså i denna del på ett fullkomligt underkännande af de faktiska förhållandena. För öfrigt skulle man om den motivering, som reservanternas förebragt, kunna säga, att ifrån deras synpunkt skulle lika gärna all motionsrätt i riksdagen kunna förbjudas, ty man skulle ju alltid kunna säga, att nog tänker Kungl. Maj:t på den sak, hvarom är fråga, ändå, utan att det motioneras i riksdagen därom.

Hvad vidare angår, att regeringen skulle försättas i en obehaglig situation genom ett bifall till motionen, kan jag icke förstå, att så skulle bli fallet mera här än i följd af alla andra riksdagsskrifvelser.

Hvad slutligen beträffar, att icke särskilda förslag framkommit i Norge och Danmark om en dylik gemensam lagstiftning, så beror väl detta därpå, att ingen af riksdagsmännen där kommit sig för med att motionera om saken. Så snart som Kungl. Maj:t här i Sverige uti denna angelägenhet vändt sig till Norge och Danmark, har man ju alltid därifrån svarat ja, och till följd däraf har ju äfven en gemensam lagstiftning på en del områden kommit till stånd.

Vid förra årets riksdag antog ju denna kammare utan debatt ett sådant förslag som det nu föreliggande, och jag vill hoppas, att kammaren nu, och det med ganska stor majoritet, vidhåller detta sitt beslut från förlidet år.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen gifna propositioner å de under öfverläggningen framkomna yrkandena blef utskottets hemställan af kammaren bifallen; och skulle, jämlikt 63 § riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första kammaren.

§ 10.

Slutligen föredrogos hvart för sig Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 4, i anledning af herr Erikssons i Grängesberg motion, nr 241, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande skogsarbetarnes ställning och lefnadsförhållanden m. m.; och

nr 5, angående herr Söderbergs i Stockholm motion, nr 251, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af arbetsförmedling för sjöfolk m. m.

Utskottets i förevarande utlåtanden gjorda framställningar blefvo af kammaren bifallna, hvilka beslut jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle genom utdrag af protokollet delgifvas Första kammaren.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Ekman* under den 20 april.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8.27 e. m.

In fidem

Per Cronvall.